

GORIŠKA STRAŽA

Izda vsak ponedeljek in četrtek ob 8. uri predpolno.
Stane za celo leto 15 L., za pol leta 8 L., za četrt leta 4 L.
Za inozemstvo celo leto 30 L.
Na naročila brez dopolne naročnine se ne oziramo.
Odgovorni urednik: ROMAN CEJ.

V Gorici v ponedeljek 5. marca
1923
Štev. 18. Letnik VI.

Nefrankirana nisva se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo vnaprej.
List izdaja konsorcijsko "GORIŠKE STRAŽE".
Tisk. S. SPÄZZAL v TRSTU.
Uprava in Uredništvo: ulica Mameli 5. (prej Scuole).

Dviganje duševnih vrednot?! Kaj se godi po svetu?

Ne bomo namakali peresa ne v žolč ne v kri in ne bomo pisali niti z gorjačo niti s cepcem, da bi primerno ožigosali protikulturni dogodek, ki mu je zopet in zopet moral biti priča na narod na svojih lastnih tleh, a s strani predstavitev tistih, ki so prišli k nam kot nosilci dvatisočletne kulture in civilizacije. Ne, prav nič ne bomo segali po tistih žgočih izrazih ne bomo segali po tistih žgočih izrazih vro ma usta, da bi v vsej strahovitosti jasnosti prikazali našemu narodu vso grdobno početja ljudi, ki se z nebotečnim ponosom prištevajo sinovom u-nim prišli sveta v omiki in oliki, večnega Rima. Ne, nič vsega tega, temveč edino le suho dejstvo, ki naj samo izreče sodbo in — obsodbo.

Kje je kultura in civilizacija, kje pa barbarstvo?

Bilo je v soboto, dne 24. februarja, zvečer v Biljani. Tamošnje "Bralno društvo" je naprosilo "Prosvetno Zvezo", naj priredi vzgojno predavanje samo za društvene člane. "Prosvetna Zveza", ki zasleduje vzgojno-izobraževalno delo med Slovenci, ima po svovalno delo med Slovenci, ima po svojih pravilih, katere je potrdil generalni civilni podkomisariat v Gorici dne 13. januarja 1922, pravico širiti krščansko kulturno misel po društvenih predavanjih in tečajih.

Zveza je poslala glavnega tajnika prof. Terčelja, naj gre v Biljano. Ob 7 zvečer so se zbrali društveni člani in članice v društvenih prostorih in z vneto poslušali govornika, ki je govoril o egoizmu, modernizmu in razkristjanjenju v naših družinah in vaseh. Predavanje je bilo strogo vzgojnega značaja in je imelo namen ponaviti razdejanje, ki ga je povzročila vojna po družinah, zblizati otroke s starši, opozoriti jih na verske in moralne zablode, ki so se zarile v naše družine, in uvesti zopet pravega socialnega in verskega duha v naše domove. Udeleženci so bili zelo veseli predavanja in se zahvaljevali govorniku za velepotrebne nauke. Zapeli so niku za velepotrebne nauke. Zapeli so par pesmi in se potem mirno razšli. Ob 9 se je predavanje končalo in predavatelj je v spremstvu društvenega predsednika šel v gostilno, kjer je imel prenočišče. V društveni sobi so ostali samo še člani orkestra, ki so imeli godbeno vajo.

Čez dobrih 10 minut pride v gostilno orožniška obhodna straža, ki jo je vodil zdravnik Armando d'Ottone iz Dernovka pri Dobrovi.

Brigadir je poklical društvenega predsednika in ga vprašal po dovoljenju za predavanje. Predsednik mu je pojasnil, da predavanje ni bilo javno, ampak določeno samo za društvene člane v društvenih prostorih. Medtem je začel "nastopati" omenjeni zdravnik. Vpil in rjul je, grozil z bombami in pozval predavatelja, naj se legitimira. Prof. Terčelj se je mirno, legitimiral.

Brigadir je nato odredil preiskavo. Brezobzirno so pretipali predavatelja, pa niso našli pri njem ničesar drugega, kot brevir, svinčnik in načrt predavanja, ki ga je brigadir vzel. Ko je videl zdravnik, da ni na predavatelju

ničesar sumljivega, je začel rjuti nad njim. Psoval ga je jugoslovanskega propagandista, kakor zbesnel skočil k njemu in ga začel klofutati. Duhovnik je mirno prenesel udarce in ni na to sirovost prav popolnoma nič reagiral. Navzoči orožniki so mirno gledali to početje in niti eden se ni ganil, da bi branil predavatelja. Da, na vprašanje napadenca, kdo je napadalec, brigadir celo ni hotel dati pojasnil. Medtem je drl D.Ottone v društveno sobo. Spremljala sta ga fašista Sfiligoj in Toroš. Tu je zahteval od dirigenta, naj izroči note in pokaže pesem "Naprej zastava". Dirigent je izročil vse skladbe. Zdravnik je premetal vse a zastoj: zahtevanega komada ni bilo med njimi. Ko je videl, da nič ne iztakne, je začel s pomočjo orožnikov poditi društvene člane domov. Člani so se razšli. Zdravnik pa je še naprej kričal in grozil z granatami in poboji. Šele pozno v noč je umolknilo njegovo divjanje.

To se je dogodilo dne 24. februarja leta 1923., več kot štiri leta po tistem kar so prišli k nam z belimi zastavami in tiskanimi letaki, v katerih so nam obljubljali vse svoboščine, ki smo jih imeli, in še toliko več, ki jih dobimo od njih! In sedaj jih res imamo te svoboščine! Gre slovenski duhovnik, kulturni delavec, da v kulturnem društvu govori kulture in civilizacije željnim članom o ublaženju družinskih razmer, o treznosti, domačnosti, sporazumu med sosesčino, o pogojih za mirno sožitje obeh narodov p^a ti pride akademično izobražen pripadnik naroda, ki se ponaša, da je dal kulturo vsemu svetu, ki trdi z vso resnostjo, da prinaša to svojo kulturo tudi nam, našemu narodu, pa bije z roko v obraz našemu duhovniku — kulturnemu delavcu in razganja poslušalce njegovega prosvetnega predavanja!

Kje je kultura in civilizacija, kje pa barbarstvo?

Ko je zadnjič v Vatikanu govoril kardinal Vannutelli svoje besede polne priznanja za fašizem, je pisalo laško časopisje, da je storil to, češ, ker Vatikan, ker cerkev priznava zasluge fašizma za dvignjenje duševnih vrednot v italijanskem narodu. Ali bo laško časopisje tudi ta biljanski dogodek zapisalo v dobro fašizmu na račun — dviganja duševnih vrednot?!

Sporazum med fašisti in tirolskimi Nemci?

Socialistični tirolski list "Volksrecht" iz Bocna poroča, daje prišlo med faš. nar. stranko in "Deutscher Verband" (Nemška zveza) do sporazuma. Podrobnosti o tem "sporazumu" še niso znane, ker ni bila listina še objavljena. Trdi se, da je bilo pri tozadevnem zborovanju očitno nasprotstvo med poslancem Reut-Nicolussijem ter poslanci Waltherjem, Toggenburgom in Tinzlom. Prvi se je odločno boril proti sporazumu, dočim so drugi trije nemški poslanci bili za sporazum. Socialistično glasilo se la sporazum odstranitev nemške zvepolitika. Praktično naj bi pomenil ta sporazum odstranitev nemške zveze.

Mesec marec letošnjega leta pomenja velevažen mejnik v zgodovini dveh evropskih držav, ki sta po svojem zemljepisnem, zgodovinskem, političnem, kulturnem in gospodarskem položaju tako zelo navezani druga na drugo, da bi trajna napetost njunih medsebojnih odnošajev pomenjala za obe kar najresnejšo ogroženje njunega prospešnega razvoja, ako ne že naravnost njunega obstanka. Gre za Italijo in Jugoslavijo, ki ju je svetovna vojna s svojimi svet preobračajočimi posledicami posadila drugo ob drugo in ju kot sosedi naravnost prisilila, da iščeta poti, na kateri bi se srečali s svojimi stremljenji in jih potem usmerili tako, da bi ne križala njunega sožitja, temveč ga varovala in pospeševala na čim večjo korist obeh narodov. Senžermenska mirovna pogodba, ki je razkosala Avstrijo in jo razdelila med njene dediče, je pustila odprto vprašanje meja med Italijo in Jugoslavijo in šele posebna pogodba, sklenjena med tema dvema državama 12. novembra leta 1920. v Rapallu je rešila to za obe državi naravno življensko vprašanje. Ali pogodba v Rapallu je bila sklenjena in podpisana, bila je tudi v obeh državah ustavno potrjena, ratificirana, in ratifikacijske listine so se izmenjale 2. februarja leta 1921., toda do izvršitve te pogodbe pa le ni prišlo. V Italiji je izvršitev naletela na najhujši odpor pri nacionalističnih strankah, zlasti pri fašistih, in padla je zaradi nje celo Giolittijeva vlada, ker je zbornica izrekla nezaupnico njeni zunanji politiki, tisti, ki je kakor znano, z nekim posebnim dodatkom k rapalski pogodbi, priznala Jugoslaviji tisti del reškega pristanišča, ki je znan pod imenom Delte in Barošve luke. Nova italijanska vlada, factova, z ministrom za zunanje stvari, senatorjem Schanzerjem, je skušala popraviti grehe, ki so se očitali njeni prednici, z novimi pogajanjmi z jugoslovensko vlado. Pogodba sama je ostala seveda neizpremenjena, ali sen. Schanzer je zastavil vse svoje moči, da bi izposloval od jugoslovenske vlade čim največ novih ugodnosti za Italijo, a ravno tako tudi za italijanske narodne otočke, ki so ostali pod Jugoslavijo. Tako je prišlo do sklenitve tako imenovanih svetomargeritskih konvencij, ki so bile podpisane v Rimu 23. oktobra leta 1922., tik pred fašistovsko revolucijo. Novi ministrski predsednik Mussolini se je potem postavil na stališče, da je treba sklenjene pogodbe izvršiti, pa naj so dobre ali slabe, češ, večne itak niso, in tako je prišlo do odobritve svetomargeritskih konvencij s strani italijanskega parlamenta in končno tudi do njihove dejanske izvršitve.

Glavne točke teh konvencij so: izpraznitev Sušaka, izpraznitev tretje dalmatinske cone in končna ureditev samostojne reške države, s čimer se končoveljavno reši vprašanje meja med Italijo in Jugoslavijo in reško reško državico, vobče *jadransko vprašanje*, kakor se navadno imenuje ves skup teh vprašanj z eno besedo, ki je pomenjal tisto doslej nepremagljivo oviro, ki je preprečevala obeja država

vama tako nujno potrebno prijateljsko medsebojno občevanje. Danes, ko to pišemo, je prva točka svetomargeritskih konvencij že izvršena: v soboto, 3. t. m., ob 8 zjutraj je zadnji italijanski vojak zapustil Sušak in istega dne ob 11 dopolne so vkorakale jugoslovenske čete. Sušak je izpraznjen. Rayno tako se je začelo tudi že izpraznjevanje tretje dalmatinske cone. Novigrad in Benkovac sta že izpraznjena in v par dneh bo izpraznjena tudi najbližja zadruga okolica. Tako bo izvršena tudi druga točka svetomargeritskih konvencij.

V Opatiji pa zboruje italijansko-jugoslovenska komisija, ki ima sedaj še nalogo, da končno uredi reško državico. Po besedilu svetomargeritskih konvencij se ima to izvršiti tekom enega meseca, in tako smo pač z vso pravico rekli na začetku, da pomenja tekoči mesec marec velevažen mejnik v zgodovini Italije in Jugoslavije, ko prinese končno rešitev teh za nju tako življensko važnih vprašanj in šnje podlago tudi za nadaljen, za obe državi gotovo kar najkoristnejši razvoj njenih medsebojnih odnošajev.

Ena stvar pa je še tu vmes, ki bo delala zgoraj omenjeni komisiji precejšnje preglavice, in ta je vprašanje Delte in Barošve luke, katerih laške čete niso izpraznile, dasiravno ju Jugoslavija zahteva zase. Kakor se poroča iz Beograda, ne namerava jugoslovenska vlada dovoliti železniškega prometa z Reko, dokler se ne reši vprašanje Delte in Barošve luke v zmislu njenih zahtev. Če bi tu prišlo do spora, ki bi se ne dal rešiti v komisiji, ki moral o njem končoveljavno razsoditi predsednik švicarske republike, kakor je določeno v pogodbi.

Kakšnega odločilnega pomena je izvršitev rapalske pogodbe za obe državi, je najboljši dokaz dejstvo, da so se v predvidevanju srečne izvršitve te pogodbe že začela v Rimu pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe med Italijo in Jugoslavijo, ki bo urejala ves bodoči trgovinski promet med obema državama.

V ministrskem svetu, ki se je vršil 1. t. m. v Rimu, je ministrski predsednik Mussolini ponovno poudarjal veliki pomen vseh teh pogajanj in obetal od njih srečne zaključitve največjih koristi za obe državi.

V tem ministrskem svetu je podal Mussolini obsežno sliko zunanjepolitičnega položaja. Poudarjal je, da je položaj v Poruhrju neizpremenjen, kar pa danes ne odgovarja več dejstvu. Zadnje vesti namreč poročajo o znatnem razširjenju Francoske okupacije, Francoske čete so 3. t. m. zasedle celo že delavnice v Darmstadt in porenški pristanišči v Karlsruhe in Mannheimu, da se morejo tako lažje nadzirati carinarnice. V Nemčiji so te nove okupacije pobudile velikansko ogorčenje in državni zbor je nujno sklican za torek, 6. t. m. Poudarja se tudi, da so nove francoske zasedbe precej razburljivo učinkovale tudi na Angleškem in da ni izključeno, da bi angleška vlada zaradi njih znala iz-

Odprava ugodnosti pri kolkovanju menic.

Z zakonskim odlokom od 11. februarja t. l. se odpravljajo ugodnosti, ki so jih določali zakon o kolkovanju od 6. januarja 1918, št. 135, in drugi zakoni in odloki. Od 1. marca t. l. dalje morajo torej poljedelski kreditni zavodi, poljedelske in kmetske posojilnice, zadruga in ljudske banke, njihovi konsorciji, pristaniške zadruga, stavbni kreditni zavodi, poljedelske univerze, sploh vsi zavodi, društva in juridične osebe, ki so doslej uživali kakšne ugodnosti pri kolkovanju menic, kolkovati menice po normalni tarifi, kakor jo predpisuje zakonski odlok od 16. oktobra 1921, št. 1522. Menice, ki bi ne bile že izvirno pravilno kolkovane, nimajo menične veljave, kakor jo določa civilni in trgovinski zakonik.

Gene v Gorici. Na goriškem trgu so bile 1. marca t. l. za prodajo na drobno naslednje cene:

Cesnik 1.50 do 1.80, broklje 1.— do 1.20, sveže zelje 1.80 do 2.—, kislje zelje —.80 do 1.60, cvetača (kavoli) —.80 do 1.—, koren —.80 do 2.—, čebula —.80 do 1.—, navadni fižol 2.40 do 2.60, koks 3.— do 3.40, janež 1.60 do 2.—, salata 1.60 do 2.—, zimski 1.80 do 2.—, krompir —.80 do —.95, petršilj 1.— do 1.40, sladka repa —.50 do —.60, kislja —.80 do 1.—, redič zeljeni 6.— do 8.—, srčasti 1.80 do 2.20, rdeči 2.— do 3.60, špinača 1.— do 1.20, zelena 2.20 do 2.60, vržote —.70 do 1.20; semenski krompir —.80 do —.90.

Pomaranče kos po 15 do 30 stotink, suhe fige 2.40 do 3.— kg., limone kos 15 do 20 stot., jabolka 1.— do 2.— kg., orehi 3.— do 3.50, suhe češplje 3.— do 4.—.

Sirovo maslo 15.— do 16.—, kuhano 17.— do 18.—, mleko 1.40 do 1.60, med v satovju 10.—, iztrčan 12.—, jajca po 45 do 50 stotink.

VALUTA.

Dne 3. marca si dobil na tržaški borzi:

Za 100 franc. frankov 126.35 do 126.75 L; za 100 švic. frankov 390.— do 393.— L; za 100 nemških mark 9 do 9.5 cent.; za 100 nem. avstr. kron 2.85 do 3 cent.; za 100 češkoslov. kron 61.90 do 62.25 L; za 100 jugoslov. dinarjev 22.30 do 22.70 L; za 1 ameriški dolar 20.70 do 20.85 L; za 1 angleški funt (papirnat) 97.90 do 98.20 L; za 20 zlatih frankov (carinskih) 79.25 do 79.75 L.

Prosvetna zveza

—ooo—

Št. Peter pri Gorici. Dne 27. februarja sta predavala v društvu «Prešeren» odposlanca Prosvetne Zveze. Člani so se udeležili v precejšnjem številu predavanja in živahno posegali v debato.

Biljana. Krasno predavanje, ki ga je imel v našem društvu odposlanec Prosv. Zveze dne 24. februarja, je razveselilo vse društvenike. Med predavanjem in po predavanju so člani zapeli par lepih domačih pesmi.

Podraga. Tukajšnje «K. slov. izobraževalno društvo», ki šteje 110 udov in sicer 50 moških in 60 ženskih, si je na občnem zboru dne 25. februarja izvolilo naslednji odbor pred. G. Koller, podpred. Ivan Bratuž, tajnik Franc Zvanut, blagajnik Ivan Kopačin, knjižničar Jožef Trošt, odbornika Franc Hrib in Jožef Trošt.

Odbor črniškega okrožja Prosvetne zveze vabi k okrožni seji, ki se bo vršila 11. t. m. ob 2 popoldne pri Rebku. Dnevni red: 1. Poročilo o društvenem delovanju. 2. Priprava za telovadni tečaj v Gorici. 3. Naročba našega skupnega glasila «Naš čolnič». 4. Zadnja okrožnica «Prosv. Zv.» K obilnemu zastopstvu ne samo odbornikov, temveč tudi drugih članov vpisanih v društvo, vabi odbor.

Društvene izkaznice se proti plačilu naročajo pri tajništvu Prosvetne Zveze.

Udeleženci telovadnega tečaja, ki se začne dne 15. marca zvečer in traja do 19. marca, naj se zglase do 9. marca pri zveznem tajništvu.

DAROVI.

Za «Alojzijevišče» je daroval: vec. g. dr. Herman Ferjančič 20 lir. Hvala iskrena!

***

Za sklad «Goriška Straža» daruje Maver Luka iz Ajbe L. 350. Hvala! Posnemajte! Kdo bo prvi za njim?

HERMINA MAVRIČ
JOŽEF KODERMAC
poročena.

Fojana-Neblo, 3./2./1923.

Pozor! Čebelarji in kupci!

Po dogovorjeni ceni prodaja 100 kg. medu. — Tomaž Mihelač, čebelar Podbrdo ob Bači.

Podpisano županstvo naznanja, da se bodo vršili za leto 1923. živinski sejmi sploh za vso živino in sicer 17. marca, 3. majnika, 16. avgusta, prvi pondeljek po roženkranski nedelji in 11. novembra.

Županstvo Spod. Idrija.

VABILO.

Tretje stavbno društvo v Renčah, vpisana zadruga z omejenim jamstvom, vabi vse člane na redni občni zbor, ki se bo vršil v soboto, 10. marca, ob 9. uri v društveni pisarni, z naslednjim dnevnim redom:

1. Odobritev bilance l. 1922.
2. Odobritev načrta o razdelitvi čistega dobička.
3. Volitev načelnštva in nadzornštva.
4. Slučajnosti.

NB. V slučaju, da se občnega zbora ne udeleži zadostno število članov, se bo tečen pozneje vršil drug občni zbor, ki bo sklepčen ob vsakem številu navzočih članov.

ODBOR.

Kakor običajno, smo tudi letos razposlali 1. in 2. številko «Mladike» vsem lanjskim naročnikom. Kdor pa ne želi biti naročnik, naj oba izvoda takoj vrne, oziroma nakaže za poslane številke 5 lir.

Mesečni semnji v Št. Petru na Krasu

za konje, govejo živino, prešiče in drobnico, kakor tudi

KRAMARSKI SEMNJI se vršijo od sedaj naprej **dne 10. vsakega meseca.**

Ako je ta dan nedelja ali praznik, se vrši semenj naslednji dan. Dosedanji stari živinski semnji sedaj odpadejo. (93)

Prvi semenj se vrši v soboto, 10. marca.

Knjigarna Katoliškega tiskovnega društva v Gorici, Montova hiša

sprejema naročila sledečih modnih časopisov:

Illustrierte Wäsche u. Handarbeitszeitung.

izhaja mesečno, celoletna naročnina 10 lir, polletna 6 lir.

Praktische Damen- und Kindermode, izhaja dvakrat v mesecu, naročnina za celo leto 30 lir, naročnina za polleta 17 lir.

Za pošiljanje po pošti se računa 20 cent. več za številko.

IŠČEM KREPKEGA PANTA peštenih staršev, ki bi imel veselje učiti se pekovske obrti. Zagotovljena oskrba z obleko in dobro hrano. Naslov pri upravi «Goriške Straže.»

Čedna prenočišča po ceni tik «Šolskega doma» Via Croce 5.

POHIŠTVO. Vsled pomankanja prostorov prodam spalne sobe, jedilne sobe, kuhinjsko opravo ter posamezne kose po zelo znižanih cenah. V. Grignaschi, ul. Morelli 49.

Zobozdravnica izdeluje zlate, srebrne, porcelanaste in cementne plombe ter proteze iz kavčuka po najzmernejših cenah, in sicer: ob četrtkih in petkih v Komnu št. 33, ob ponedeljkih in torkih na Opčinah št. 174.

FELBERBAUM & ROLICH

(prej Hedžet & Koritnik)

Gorica - Corso Verdi štey. 7 - Gorica

Velika izbira moškega in ženskega sukna, raznovrstnega zefirja, perkala ter perila, velika zaloga pletenin in vezenin, kakor tudi vsakovrstnega blaga za neveste, drobnine ter vseh potrebščin za krojače in šivilje.

NA DROBNO!

NA DEBELO!

TEOD. HRIBAR (nasl.) - GORICA

Corso Verdi 32 (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne **Regenchart & Rymann**, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno!

Cene zmerne!

VELIKA ZALOGA ČEVLJEV „MODERNO“

(Calzaturificio „Moderno“) Raštel št. 34, Tel. 235

Kje dobim vojaške čevlje najbolj po ceni? Pri VUKU v Raštelu; on ima največjo zalogo iz najboljših tovarn, ročno delo in cene najnižje

Vojaški čevlji	à 25 — 30 Lir.
Otroški čevlji	à 10 — 40 „
Ženski visoki čevlji (iz tovarne)	à 42 — 50 „
Ženski visoki čevlji (domače delo)	à 55 — 75 „
Moški čevlji (iz tovarne)	à 30 — 60 „
Moški čevlji (domače delo)	à 50 — 70 „

Sprejema tudi vsa naročila in popravila.

Ivan Cotič kamnoseški mojster

SOVODNJE pri GORICI

se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo nagrobnih spomenikov in drugih v to stroko spadajočih del.

Kupujem kože

kun, lisic, podlasic i. t. d. in plačujem po najvišjih cenah.

Windspach

„Albergo Gorizia“
Gorica - Corso V. E. 16

Restavrant Europa

Josip Culot

Piazza della Vittoria (Travnik 16)

Goriška kuhinja z gorkimi in mrzlimi jedili ob vseh urah

Domača briška, vipavska in furlanska vina.

Dvorišče za krogljanje in kegljišče.

TOMAŽEVA ŽLINDRA 18.50 odstot.

na superfosfat 14-16%₀ in čilaki soliter 15-16%₀ ter, kalijeva sol 40%₀ se dobe pri „Slovenskem kmetijskem društvu“ v Gorici, ul. Contavalle št 7, hiša dr. Rojic.